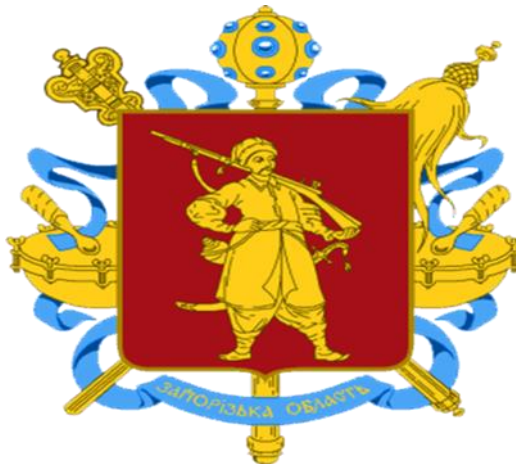

**Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки
життєдіяльності Запорізької області**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
НА СУБ'ЄКТАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Методичний посібник

Запоріжжя

2020

Укладач: обласний методичний кабінет (безпеки життєдіяльності населення) Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Запорізької області.

Посібник розроблений для посадових осіб з питань цивільного захисту-фахівців, які виконують обов'язки пов'язані із забезпеченням техногенної та пожежної безпеки, з метою допомоги в процесі реалізації та забезпечення виконання завдань та обов'язків у сфері цивільного захисту.

Методичний посібник розглянутий на засіданні навчально-методичної ради Навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Запорізької області (протокол від 4 червня 2020 р. №2)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
Розділ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
1.1. Нормативно-правове забезпечення організації заходів цивільного захисту на суб'єктах господарювання.....	5
1.2. Функціональні обов'язки посадової особи (особи) з питань цивільного захисту.....	6
1.3. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту.....	10
1.4. Органи управління та сили цивільного захисту.....	12
Розділ ІІ ОСНОВНА ЧАСТИНА	13
2.1. Основні заходи цивільного захисту, які необхідно реалізувати на суб'єкті господарювання.....	13
2.2. Оповіщення та інформування про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій.....	14
2.3. Навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях....	14
2.4. Планування діяльності суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту.	15
2.5. План реагування суб'єкта господарювання.....	16
2.6. Перелік документів з питань цивільного захисту, що розробляються суб'єктами господарювання.....	16
ДОДАТКИ	
Додаток 1. Наказ для суб'єктів господарювання «Про забезпечення виконання завдань і обов'язків у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання».....	17
Додаток 2. Наказ для суб'єктів господарювання «Про навчання працівників підприємства з питань цивільного захисту у 20__ році».....	23
Додаток 3. Примірний перелік документів з питань цивільного захисту, що розробляються суб'єктами господарювання	27
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ.....	33

ПЕРЕДМОВА

Управління заходами цивільного захисту – процес прийняття і виконання управлінських рішень, які спрямовані на зниження ймовірності виникнення надзвичайної ситуації та мінімізацію її можливих наслідків до меж прийняттого ризику, через запровадження комплексу організаційних, інженерно-технічних та інших превентивних і оперативних заходів. Для фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, пріоритетним напрямком є здатність самостійно виконувати складні спеціалізовані завдання у надзвичайних ситуаціях, зокрема в нестандартних ситуаціях, а також розв'язувати типові спеціалізовані задачі, які характеризуються певною невизначеністю умов.

Величезне значення має здатність фахівця, який виконують обов'язки пов'язані із забезпеченням техногенної та пожежної безпеки (далі-фахівця) виконувати повноваження з питань захисту персоналу, запобігання, реагування та ліквідації надзвичайних ситуацій на підґрунті реалізації свого професійного потенціалу (знань, навичок, вмінь, алгоритмів, способів мислення тощо).

З метою надання методичної допомоги фахівцям в організації заходів цивільного захисту на підприємствах, установах, організаціях розроблено цей посібник.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Нормативно-правове забезпечення організації заходів цивільного захисту на суб'єктах господарювання

Підґрунтям забезпечення діяльності фахівця є вимоги ряду нормативно-правових документів у сфері цивільного захисту, а саме:

стаття 20 п.2. Кодексу цивільного захисту України:

Організація заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання здійснюється підрозділами (посадовими особами) з питань цивільного захисту, які створюються (призначаються) керівниками зазначених суб'єктів господарювання з урахуванням таких вимог:

1) у суб'єктах господарювання, віднесених до відповідних категорій цивільного захисту, з чисельністю працюючих понад 3 тисячі осіб створюються підрозділи з питань цивільного захисту;

2) у суб'єктах господарювання, а також закладах охорони здоров'я із загальною чисельністю працюючих та осіб, які перебувають на лікуванні, від 200 до 3 тисяч осіб та у суб'єктах господарювання, віднесених до другої категорії цивільного захисту, *призначаються посадові особи з питань цивільного захисту*;

3) у навчальних закладах з денною формою навчання з чисельністю 500 і більше осіб, які навчаються, *призначаються посадові особи з питань цивільного захисту*;

4) у суб'єктах господарювання з чисельністю працюючих до 200 осіб *призначаються особи з питань цивільного захисту* за рахунок штатної чисельності суб'єкта господарювання.

стаття 20 п.4. Кодексу цивільного захисту України:

Порядок діяльності підрозділів з питань цивільного захисту або *призначених осіб визначається* відповідними положеннями про них або *посадовими інструкціями*. Положення про підрозділ (*посадова інструкція працівника*) з питань цивільного захисту *затверджується керівником*, що його створив (призначив), *на підставі типового положення про такий підрозділ*, що затверджується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

п.1 Наказу Міністерства внутрішніх справ України № 325 від 20.04.2017 «Типове положення про підрозділ з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання»

З метою організації заходів цивільного захисту суб'єктом господарювання, віднесеним до відповідної категорії цивільного захисту, його керівником утворюється підрозділ з питань цивільного захисту, який є самостійним структурним підрозділом суб'єкта господарювання, а у випадках, передбачених Кодексом цивільного захисту України *призначається особа з питань цивільного захисту*.

1.2 Функціональні обов'язки посадової особи (особи) з питань цивільного захисту

1.Посадова особа (особа) з питань цивільного захисту підпорядкована та підзвітна безпосередньо керівникові суб'єкта господарювання. (У разі якщо суб'єкт господарювання перебуває у сфері управління центрального органу виконавчої влади, виконавчого органу міської, селищної, сільської рад, посадова особа (особа) з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання також підзвітний цим органам.)

2.Посадова особа (особа) з питань цивільного захисту є об'єктовим постійно діючим органом управління цивільного захисту, до повноважень якого належать питання організації, здійснення та контролю заходів цивільного захисту.

Посадова особа (особа) з питань цивільного захисту у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства внутрішніх справ України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та керівника суб'єкта господарювання, а також цим Функціональними обов'язками.

3. Основними завданнями посадової особи (особи) з питань цивільного захисту є:

- організація виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання, спрямованих на захист працівників, майна і територій від надзвичайних ситуацій, зменшення ризику їх виникнення;
- забезпечення діяльності формувань (ланок) реагування на надзвичайні ситуації та підтримання їх готовності до дій за призначенням;
- забезпечення виконання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

4. Посадова особа (особа) з питань цивільного захисту відповідно до покладених завдань:

- забезпечує виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єкті суб'єкта господарювання;
- надає пропозиції, організовує та контролює виконання заходів щодо забезпечення дотримання вимог законодавства щодо створення, зберігання, утримання, використання та реконструкції захисних споруд цивільного захисту;
- здійснює облік та веде документацію з утримання захисних споруд цивільного захисту, які перебувають на балансі (утриманні), організовує утримання їх та забезпечує готовність цих споруд до укриття людей у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
- організовує забезпечення працівників суб'єкта господарювання засобами індивідуального захисту органів дихання та засобами колективного захисту;
- організовує (на хімічно небезпечному об'єкті) взаємодію з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо участі в забезпеченні засобами індивідуального захисту органів дихання

непрацюючого населення, яке проживає в прогнозованій зоні хімічного забруднення цього суб'єкта господарювання;

- забезпечує розміщення інформації (наочної агітації) про заходи безпеки та відповідну поведінку працівників і населення, яке проживає в зонах можливого ураження, у разі виникнення аварії на об'єктах суб'єкта господарювання;

- організовує створення і забезпечення функціонування спеціальних, локальних і об'єктових систем оповіщення;

- організовує виконання заходів щодо впровадження інженерно-технічних заходів цивільного захисту, що зменшують ступінь ризику виникнення аварій, пожеж та вибухів на об'єктах суб'єкта господарювання;

- здійснює планування та забезпечує контроль за підготовкою та проведенням під час виникнення надзвичайних ситуацій заходів з евакуації працівників та майна суб'єкта господарювання;

- організовує та забезпечує проведення з працівниками індивідуального і курсового навчання за програмами підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях, а також інструктажів з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;

- виконує обов'язки секретаря комісії з питань надзвичайних ситуацій суб'єкта господарювання, забезпечує підготовку та контроль за виконанням її рішень;

- розробляє проекти наказів керівника суб'єкта господарювання щодо організації та реалізації заходів цивільного захисту;

- розробляє план реагування на надзвичайні ситуації суб'єкта господарювання;

- розробляє план цивільного захисту суб'єкта господарювання на особливий період, який продовжує роботу у воєнний час та який віднесено до категорії з цивільного захисту;

- організовує розроблення планів локалізації та ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, які належать до сфери управління суб'єкта господарювання;

- організовує розроблення проекту плану основних заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання на рік;

- організовує проведення спеціальних об'єктових навчань з питань цивільного захисту його та звітує за результатами проведених навчань, тренувань;

- організовує та контролює проходження посадовими особами суб'єкта господарювання навчання з питань цивільного захисту, пожежної безпеки;

- готує звітні документи з питань цивільного захисту;

- організовує та забезпечує виконання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, а також надає пропозиції щодо виконання вимог приписів, постанов та розпоряджень ДСНС України та її територіальних органів;

- організовує проведення ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки суб'єкта господарювання;

- організовує заходи з декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки суб'єкта господарювання;

- надає пропозиції та контролює виконання заходів щодо впровадження автоматичних засобів виявлення та гасіння пожеж і використання для цієї мети виробничої автоматики;

- організовує та контролює утримання у справному стані засобів цивільного та протипожежного захисту, недопущення їх використання не за призначенням;

- забезпечує своєчасне інформування відповідних органів та підрозділів цивільного захисту про стан та виконання заходів цивільного захисту суб'єктом господарювання;

надає пропозиції керівнику суб'єкта господарювання щодо:

створення аварійно-рятувальних служб (на суб'єктах господарювання, які експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки), об'єктових формувань цивільного захисту, спеціалізованих служб цивільного захисту, необхідних для їх функціонування та забезпечення готовності до дій за призначенням матеріально-технічної бази;

планування матеріальних та фінансових витрат для виконання заходів цивільного захисту, що зменшують рівень ризику виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання;

забезпечення відповідно до вимог [Кодексу цивільного захисту України](#) обов'язкового аварійно-рятувального обслуговування об'єктів підвищеної небезпеки суб'єкта господарювання, на яких існує небезпека виникнення надзвичайних ситуацій;

створення, накопичення, порядку зберігання і використання об'єктових матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

розроблення заходів забезпечення цивільного захисту, впровадження досягнень науки і техніки, позитивного досвіду із зазначеного питання;

розроблення інструкцій та проектів наказів з питань цивільного захисту, здійснення постійного контролю за їх виконанням;

забезпечує виконання інших завдань і заходів у сфері цивільного захисту, передбачених [Кодексом цивільного захисту України](#) та іншими нормативно-правовими актами.

7. Підрозділ з питань цивільного захисту має право:

одержувати від інших підрозділів суб'єкта господарювання інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

заслуховувати інформацію керівників інших структурних підрозділів та окремих фахівців керівного органу суб'єкта господарювання, керівників виробничих підрозділів (цехів, ділянок, ланок тощо) про стан виконання завдань і заходів з питань захисту населення і персоналу, територій від надзвичайних ситуацій, реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків, готовності до дій у разі загрози або виникнення аварії чи надзвичайної ситуації;

залучати за згодою керівників фахівців інших підрозділів керівного органу та виробничих підрозділів суб'єкта господарювання до участі в розробленні заходів цивільного захисту;

ініціювати проведення нарад та створення робочих груп для відпрацювання питань цивільного захисту;

здійснювати за дорученням керівництва представництво суб'єкта господарювання в нарадах і робочих групах місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій.

8. Підрозділ з питань цивільного захисту під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими підрозділами суб'єкта господарювання, а також з іншими підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності і підпорядкування з питань цивільного захисту.

Під час виникнення надзвичайної ситуації об'єктового рівня на базі структурного підрозділу з питань цивільного захисту створюється штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

9. Підрозділ з питань цивільного захисту очолює керівник, який призначається на посаду і звільняється з посади керівником суб'єкта господарювання згідно із законодавством.

Керівник повинен мати повну вищу освіту та стаж роботи у сфері цивільного захисту не менше 2 років.

10. Керівник підрозділу з питань цивільного захисту:

здійснює керівництво діяльністю підрозділу, відповідає за виконання покладених на підрозділ завдань та прийняті ним рішення;

організовує діяльність підрозділу, спрямовану на розроблення і здійснення заходів щодо захисту, запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

розробляє проекти наказів керівника суб'єкта господарювання з питань організації та виконання заходів цивільного захисту;

формує проекти планів у сфері цивільного захисту на мирний час та особливий період суб'єкта господарювання;

контролює в межах компетенції виконання наказів з питань цивільного захисту працівниками суб'єкта господарювання;

забезпечує в підрозділі виконання вимог законодавства, зокрема, [Кодексу цивільного захисту України](#), [Кодексу законів про працю України](#);

визначає та затверджує функціональні обов'язки працівників підрозділу;

подає пропозиції щодо призначення на посаду та звільнення з посади працівників підрозділу;

готує пропозиції в межах компетенції до проектів наказів керівника суб'єкта господарювання;

вносить у встановленому порядку пропозиції щодо обмеження, а в разі потреби - припинення роботи суб'єкта господарювання, окремих цехів, експлуатації робочих місць до усунення порушень, які можуть призвести до виникнення надзвичайних ситуацій або загрожують життю та здоров'ю працівників;

ініціює проведення в установленому порядку нарад з питань, що належать до компетенції підрозділу.

11. Підрозділ з питань цивільного захисту утримується за рахунок коштів суб'єкта господарювання.

1.3. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту

Згідно з статтею 20 Кодексу цивільного захисту України до завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту належить:

- забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання;
- забезпечення відповідно до законодавства своїх працівників засобами колективного та індивідуального захисту;
- розміщення інформації про заходи безпеки та відповідну поведінку населення у разі виникнення аварії;
- організація та здійснення під час виникнення надзвичайних ситуацій евакуаційних заходів щодо працівників та майна суб'єкта господарювання;
- створення об'єктових формувань цивільного захисту відповідно до цього Кодексу та інших законодавчих актів, необхідної для їх функціонування матеріально-технічної бази і забезпечення готовності таких формувань до дій за призначенням;
- створення **диспетчерських служб** відповідно до цього Кодексу та інших законів, необхідних для забезпечення безпеки **об'єктів підвищеної небезпеки**;
- проведення оцінки ризиків виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання, здійснення заходів щодо неперевикнення прийнятних рівнів таких ризиків;
- здійснення навчання працівників з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки;
- декларування безпеки **об'єктів підвищеної небезпеки**;
- розроблення планів локалізації та ліквідації наслідків аварій на **об'єктах підвищеної небезпеки**;
- проведення об'єктових тренувань і навчань з питань цивільного захисту;
- забезпечення аварійно-рятувального обслуговування суб'єктів господарювання відповідно до вимог статті 133 цього Кодексу;
- здійснення за власні кошти заходів цивільного захисту, що зменшують рівень ризику виникнення надзвичайних ситуацій;
- забезпечення безперешкодного доступу посадових осіб органів державного нагляду, працівників аварійно-рятувальних служб, з якими укладені угоди про аварійно-рятувальне обслуговування суб'єктів

господарювання, для проведення обстежень на відповідність протиаварійних заходів планам локалізації і ліквідації наслідків аварій на **об'єктах підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктах**, сил цивільного захисту – для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

- забезпечення дотримання вимог законодавства щодо створення, зберігання, утримання, використання та реконструкції захисних споруд цивільного захисту;

- здійснення обліку захисних споруд цивільного захисту, які перебувають на балансі (утриманні);

- дотримання протиепідемічного, протиепізоотичного та протієпіфітотичного режиму;

- створення і використання матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

- розроблення заходів щодо забезпечення пожежної безпеки, впровадження досягнень науки і техніки, позитивного досвіду із зазначеного питання;

- розроблення і затвердження інструкцій та видання наказів з питань пожежної безпеки, здійснення постійного контролю за їх виконанням;

- забезпечення виконання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, а також виконання вимог приписів, постанов та розпоряджень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки;

- утримання у справному стані засобів цивільного та протипожежного захисту, недопущення їх використання не за призначенням;

- здійснення заходів щодо впровадження автоматичних засобів виявлення та гасіння пожеж і використання для цієї мети виробничої автоматики;

- своєчасне інформування відповідних органів та підрозділів цивільного захисту про несправність протипожежної техніки, систем протипожежного захисту, водопостачання, а також про закриття доріг і проїздів на відповідній території;

- виконання інших завдань і заходів у сфері цивільного захисту, передбачених Кодексом та іншими законодавчими актами.

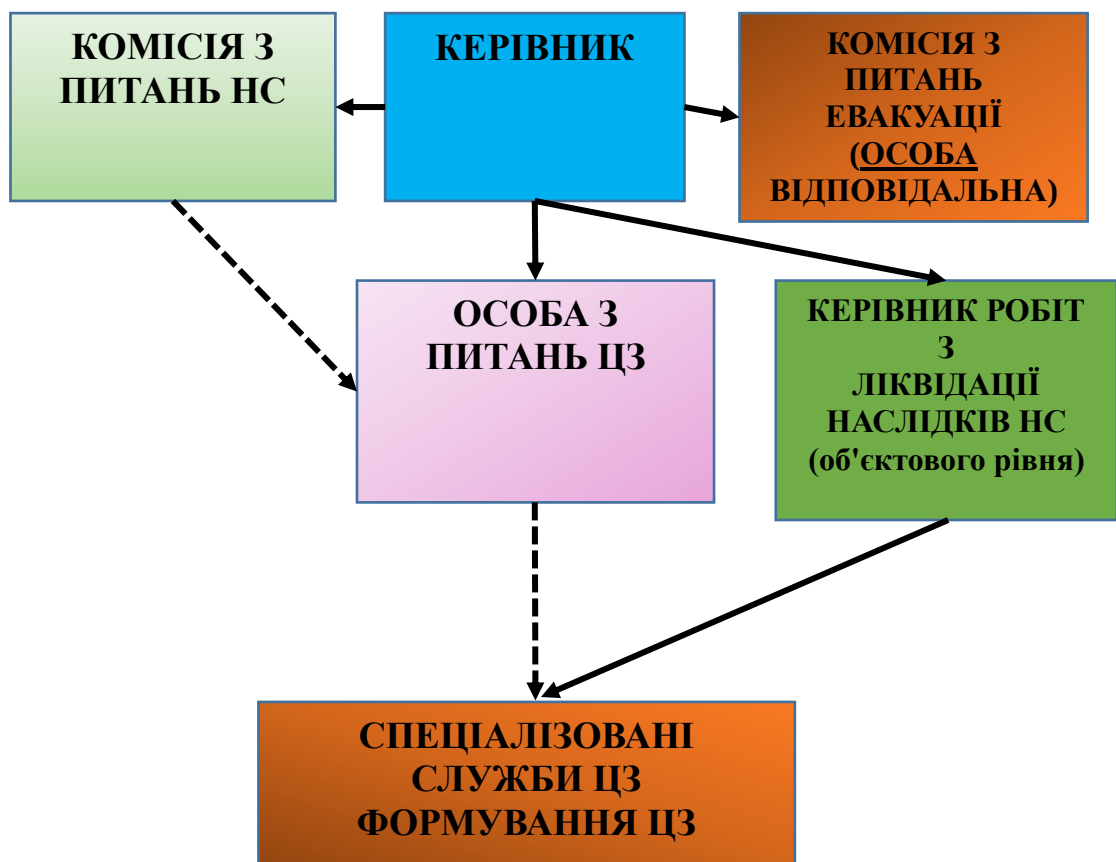
1.4. Органи управління та сили цивільного захисту

Постійно діючими органами управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту, на об'єктовому рівні є— **керівні органи підприємств, установ та організацій, а також підрозділ або особа з питань цивільного захисту, або особа** за рахунок штатної чисельності суб'єкта господарювання,

які утворюються (призначаються) такими органами відповідно до законодавства.

Координаційним органом управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту, на об'єктовому рівні є **комісія з питань надзвичайних ситуацій** підприємства, установи, організації. Діяльність зазначеної комісії проводиться відповідно до положення про неї.

Типова організаційна структура цивільного захисту суб'єкта господарювання представлена на мал.1

мал.1.

Для забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту на суб'єкті господарювання відповідно до статті 20 Кодексу цивільного захисту України, постанови Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» керівник суб'єкту господарювання повинен видати наказ «Про забезпечення виконання завдань і обов'язків у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання».

Цим наказом керівник суб'єкта господарювання призначає (або

створює):

- комісію з питань надзвичайних ситуацій;
- комісію з питань евакуації (або особу відповідальну за евакуацію);
- спеціалізовані служби та формування цивільного захисту (за необхідністю);
- особу з питань цивільного захисту за рахунок штатної чисельності суб'єкта господарювання (Додаток 1).

Розділ II ОСНОВНА ЧАСТИНА

2.1. Основні заходи цивільного захисту, які необхідно реалізувати на суб'єкті господарювання

Реалізація завдань та принципів організації цивільного захисту забезпечується виконанням основних заходів цивільного захисту до яких належать:

- оповіщення та інформування населення у сфері цивільного захисту;
- укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту;
- заходи з евакуації;
- інженерного захисту територій;
- радіаційного і хімічного захисту населення і територій;
- медичного, біологічного і психологічного захисту, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення;
- забезпечення техногенної безпеки;
- забезпечення пожежної безпеки;
- реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків;
- моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій;
- прогнозування ризику виникнення надзвичайних ситуацій;
- підготовки органів управління та сил цивільного захисту, фахівців та персоналу з питань цивільного захисту;
- планування заходів цивільного захисту.

Порядок організації та виконання заходів цивільного захисту встановлюється керівником суб'єкту господарювання.

Відповідальність за організацію та стан цивільного захисту, за постійну готовність сил і засобів до проведення аварійно – рятувальних та інших невідкладних робіт (далі – АРІНР) несе керівник суб'єкту господарювання.

На об'єкті залежно від характеру його виробничої діяльності для забезпечення заходів ЦЗ можуть створюватись спеціалізовані служби цивільного захисту та формування цивільного захисту (ланки, команди, групи,): енергетики, захисту сільськогосподарських тварин і рослин, інженерні, комунально-технічні, матеріального забезпечення, медичні, зв'язку і оповіщення, протипожежні, торгівлі та харчування, технічні,

транспортного забезпечення, публічного (громадського) порядку. Керівництво службами здійснюють їх начальники, які призначаються наказом керівника об'єкта, з числа начальників відділів, цехів, на базі яких вони створені.

2.2. Оповіщення та інформування про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій

Згідно з пунктом 37 постанови Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій полягає у своєчасному доведенні відповідної інформації до органів управління цивільного захисту, сил цивільного захисту, суб'єктів господарювання, що належать до єдиної державної системи цивільного захисту, та населення і забезпечується шляхом здійснення заходів, визначених у статті 30 Кодексу цивільного захисту України.

Оповіщення організовується та здійснюється відповідно до вимог ПКМУ від 27.09.2017 № 733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту».

2.3. Навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях

Відповідно до статті 40 Кодексу цивільного захисту України навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є обов'язковим і здійснюється в робочий час за рахунок коштів роботодавця, у тому числі під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

З метою забезпечення навчання працівників підприємства з питань цивільного захисту, Керуючись вимогами статті 40 Кодексу цивільного захисту України, Порядком здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.06. 2013 № 444, Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.06. 2013 р. № 443 керівник суб'єкту господарювання на початку року повинен видати наказ «Про навчання працівників підприємства з питань цивільного захисту у 20__ році» (Додаток 3), в якому визначити організацію та порядок проведення навчання працівників підприємства з питань цивільного захисту.

Згідно зі статтею 20 Кодексу цивільного захисту України проведення об'єктових тренувань і навчань з питань цивільного захисту є одним із завдань і обов'язків суб'єктів господарювання.

Згідно з Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443, залежно від періодичності,

тривалості та складу учасників спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту поділяються на:

спеціальне об'єктове навчання з питань цивільного захисту, яке проводиться один раз на три роки. Тривалість проведення спеціальних навчань на суб'єктах господарювання, віднесених до однієї із категорій цивільного захисту або тих, хто продовжує виробничу діяльність в особливий період чи має в користуванні хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки, - до двох діб, на інших суб'єктах господарювання - від 4 до 8 годин. Керівник навчання - керівник (заступник керівника) суб'єкта господарювання. Склад учасників - члени комісії з питань надзвичайних ситуацій, керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання, спеціалізовані служби цивільного захисту, до третини формувань цивільного захисту суб'єкта господарювання;

спеціальне об'єктове тренування з питань цивільного захисту (спеціалізованої служби цивільного захисту), проводиться не менше одного разу на рік, тривалістю до 8 годин. Керівник навчання - керівник спеціалізованої служби цивільного захисту. Склад учасників - працівники, які входять до складу спеціалізованої служби цивільного захисту, чергова (диспетчерська) служба підприємства, установи, організації (у разі утворення), об'єктова добровільна пожежна дружина (команда);

спеціальне об'єктове тренування з питань цивільного захисту (формування цивільного захисту), проводиться не менше одного разу на рік, тривалістю до 8 годин. Керівник тренування - керівник формування цивільного захисту. Склад учасників - працівники, які входять до складу формування цивільного захисту, чергова (диспетчерська) служба підприємства, установи, організації (у разі утворення), об'єктова добровільна пожежна дружина (команда).

2.4. Планування діяльності суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту.

Суб'єктами, що організовують та здійснюють планування на відповідному рівні і забезпечують виконання розроблених планів є органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання.

Згідно з вимогами статті 130 Кодексу цивільного захисту України суб'єктами господарювання розробляються та затверджуються плани з питань цивільного захисту а саме:

- план реагування на надзвичайні ситуації;
- план локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки;
- план цивільного захисту на особливий період (розробляється у масштабі суб'єкта господарювання, який продовжує роботу у воєнний час та який віднесено до категорії цивільного захисту);

- план проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій державного рівня у мирний час або відповідні заходи в мобілізаційних планах щодо проведення такої цільової мобілізації (розробляється на всіх рівнях).

2.5. План реагування суб'єкта господарювання

План реагування суб'єкта господарювання є основним документом, що регламентує діяльність персоналу і підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту об'єкта суб'єкта господарювання, територіальних підрозділів ДСНС, підрозділів цивільного захисту територіальної підсистеми та її ланок, взаємодіючих територіальних органів функціональних підсистем щодо реагування на НС на об'єктовому рівні.

Діяльність щодо реагування на НС полягає в організації та координації робіт та заходів з:

- припинення дії або впливу небезпечних факторів, викликаних нею;
- рятування персоналу, населення, обладнання, і майна;
- локалізації зони надзвичайної ситуації;
- ліквідації або мінімізації її наслідків, які становлять загрозу життю або здоров'ю персоналу, населення, заподіяння шкоди території, навколишньому природному середовищу або майну.

Розроблення плану реагування суб'єкта господарювання здійснюється підрозділами (посадовими особами) з питань ЦЗ, які створюються (призначаються) керівниками зазначених суб'єктів господарювання.

Заходи, передбачені в плані реагування суб'єкта господарювання повинні бути узгоджені і відображені в планах територіальної підсистеми ЄДСЦЗ та відповідних її ланок, територіальних органів ДСНС та територіальних органів функціональних підсистем.

План реагування суб'єкта господарювання визначає порядок функціонування об'єкту у режимах повсякденного функціонування, підвищеної готовності та надзвичайної ситуації.

План реагування суб'єкта господарювання вводиться в дію розпорядженням керівника об'єкта господарювання.

2.6. Перелік документів з питань цивільного захисту, що розробляються суб'єктами господарювання

Документи з питань цивільного захисту, які повинні бути на суб'єктах господарювання згідно з наказом Державної служби України з надзвичайних ситуацій № 335 від 12.07.2016 «Примірний перелік документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання» наведено у додатку 3.

*Варіант**для суб'єктів господарювання з чисельністю працюючих від 50 до 200 осіб***ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ГРАНІТ»****НАКАЗ****“ 03 ” січня 2018 р.****м. Вільнянськ****№ 8****(з основної діяльності)**

Про забезпечення виконання завдань
і обов'язків у сфері цивільного захисту
на суб'єкті господарювання

Відповідно до статті 20 Кодексу цивільного захисту України, постанови Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту», з метою забезпечення виконання завдань і обов'язків у сфері цивільного захисту на суб'єкті господарювання, -

НАКАЗУЮ:

1. Керівництво організацією та здійсненням заходів цивільного захисту на суб'єкті господарювання здійснюю особисто.

2. Для координації діяльності, пов'язаної з запобіганням і реагуванням на надзвичайні ситуації на суб'єкті господарювання затвердити комісію з питань надзвичайних ситуацій у складі:

Голова комісії – заступник керівника _____ ;
(посада, прізвище, ініціали)

Відповідальний секретар комісії з питань надзвичайних ситуацій – особа з питань цивільного захисту (за рахунок штатної чисельності суб'єкта господарювання) _____ ;
(посада, прізвище, ініціали)

Члени комісії (керівники спеціалізованих служб (формувань) цивільного захисту): _____ ;
(посада, прізвище, ініціали)

_____ ;
(посада, прізвище, ініціали)

_____ .
(посада, прізвище, ініціали)

2.1. Голові комісії з питань надзвичайних ситуацій:

2.1.1. Розробити та надати мені на затвердження в термін до _____ :

- Положення про комісію з питань надзвичайних ситуацій;
- посадовий склад комісії з питань надзвичайних ситуацій.

2.1.2. Для координації робіт з ліквідації наслідків **конкретної надзвичайної ситуації у разі потреби** утворювати спеціальну комісію з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

2.1.3. Розробити та надати мені на затвердження в термін до _____ Положення про спеціальну комісію з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

2.1.4. Для забезпечення безпеки об'єктів підвищеної небезпеки створити диспетчерську службу, керівником диспетчерської служби призначити _____.

(посада, прізвище, ініціали)

3. Для безпосереднього управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами під час виникнення будь-якої надзвичайної ситуації відповідного об'єктового рівня **обов'язки керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації виконую особисто (або один із моїх заступників)** _____.

(посада, прізвище, ініціали)

4. Для організації та здійснення під час виникнення надзвичайних ситуацій евакуаційних заходів щодо працівників та майна створити комісію з питань евакуації у складі:

Голова комісії – заступник керівника (начальник відділу по роботі з персоналом тощо) _____;

(посада, прізвище, ініціали)

Секретар комісії _____;

(посада, прізвище, ініціали)

Члени комісії: _____;

(посада, прізвище, ініціали)

_____;

(посада, прізвище, ініціали)

_____.

(посада, прізвище, ініціали)

4.1. Голові комісії з питань евакуації розробити та надати на затвердження в термін до _____:

- проект наказу про створення комісії з питань евакуації;
 - план евакуації персоналу;
 - план евакуації матеріальних і культурних цінностей;
- функціональні обов'язки членів комісії з питань евакуації,

5. Для проведення спеціальних робіт і заходів з цивільного захисту та їх забезпечення утворити об'єктові спеціалізовані служби шляхом формування ланок, команд, груп.

5.1. Об'єктові спеціалізовані служби створити у наступному складі і керівниками призначити наступних посадових осіб:

- спеціалізована служба цивільного захисту енергетична – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту комунально-технічна – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту інженерна – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту матеріального забезпечення – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту медична – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту зв'язку і оповіщення – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту протипожежна – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту торгівлі та харчування – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту технічна – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту транспортного забезпечення – керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)
- спеціалізована служба цивільного захисту охорони публічного порядку – керівник - начальник _____.
(посада, прізвище, ініціали)

5.2. Керівникам спеціалізованих служб розробити та надати на затвердження в термін до _____:

- положення про об'єктову спеціалізовану службу;
- перелік працівників, техніки та майна спеціалізованої служби.

6. Для проведення великих обсягів робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, проведення відновлювальних робіт, які потребують залучення великої кількості працівників і техніки створити об'єктові формування

цивільного захисту (пости, ланки, групи, бригади, колони, команди та загони).

(для суб'єктів господарювання, які відповідають одній з таких умов: віднесені до відповідної категорії цивільного захисту (особливої важливості, першої або другої категорії);

мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави та (або) продовжують свою виробничу діяльність в особливий період (у воєнний час);

експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти).

6.1. Об'єктові формування цивільного захисту створити у складі, керівниками призначити наступних посадових осіб:

- об'єктове формування цивільного захисту рятувальне – керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту аварійно-відновлювальне – керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту аварійно-технічне – керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту пожежне - керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту інженерне – керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту медичне - керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту транспортне - керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту ремонтне - керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту радіаційного і хімічного спостереження - керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту санітарної обробки людей - керівник - начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту спеціальної обробки майна, одягу та транспорту -керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту матеріально-технічного та продовольчого забезпечення - керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту зв'язку - керівник - начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)

- об'єктове формування цивільного захисту обслуговування захисних споруд цивільного захисту - керівник - начальник _____.
(посада, прізвище, ініціали)

6.2. Керівникам об'єктових формувань цивільного захисту розробити та надати на затвердження в термін до _____:

- положення про об'єктове формування цивільного захисту суб'єкта господарювання;
- таблиць оснащення формування цивільного захисту технікою і майном;
- план приведення формування цивільного захисту у готовність.

6.3. Закріпити за працівниками визначені для використання під час проведення аварійно-відновлювальних робіт техніку і майно, в обсягах, передбачених у положенні про відповідне формування.

6.4. Здійснювати залучення об'єктових формувань цивільного захисту до дій за призначенням згідно з планом реагування на надзвичайні ситуації, планами взаємодії органів управління та сил цивільного захисту у разі виникнення надзвичайних ситуацій, планами локалізації і ліквідації наслідків аварії, а також планами цивільного захисту на особливий період.

6.5. Рішення про залучення об'єктових формувань цивільного захисту до дій за призначенням приймаю особисто (в разі моєї відсутності рішення приймає перший заступник).

7. Для організації заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання призначити **особу з питань цивільного захисту** (за рахунок штатної чисельності суб'єкта господарювання) _____.
(посада, прізвище, ініціали)

7.1. Особі з питань цивільного захисту розробити та надати на затвердження в термін до _____:

- план реагування на надзвичайні ситуації;
- план локалізації і ліквідації наслідків аварій **(для об'єктів підвищеної небезпеки);**
- План цивільного захисту на особливий період **(для суб'єкта господарювання, які продовжують свою виробничу діяльність в особливий період (у воєнний час);**
- заходи в мобілізаційних планах щодо проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час (у разі потреби, яка визначається територіальним підрозділом ДСНС);

- проект розпорядчого акту про створення фонду захисних споруд цивільного захисту та необхідну документацію щодо забезпечення їх функціонування;
- проект наказу про створення постів радіаційного і хімічного спостереження;
- план забезпечення працівників формувань цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту;
- проект наказу щодо порядку організації та проведення навчання працівників діям у надзвичайних ситуаціях, у тому числі під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

8. Заступнику керівника з матеріально-технічного забезпечення **(для об'єктів підвищеної небезпеки або потенційно-небезпечних об'єктів)**:

8.1. Розробити (відкорегувати) та надати на затвердження в термін до _____:

- Номенклатуру та обсяги матеріальних резервів;
- рішення про визначення місць розміщення матеріальних резервів;
- річний графік створення та накопичення матеріальних резервів.

9. Головному бухгалтеру при плануванні бюджету на наступний рік визначити та запланувати фінансові ресурси для забезпечення виконання завдань і обов'язків у сфері цивільного захисту.

11. Наказ довести до усіх працівників _____, в частині, що їх стосується під розпис.

12. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Керівник підприємства _____

*Варіант**для суб'єктів господарювання з чисельністю працюючих від 50 до 200 осіб***ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ГРАНІТ»****НАКАЗ****“ 03 ” січня 2018 р.****м. Вільнянськ****№ 9****(з основної діяльності)****НАКАЗ****„___” _____ 20___р.****№ _____**

Про здійснення навчання працівників
підприємства з питань цивільного
захисту у 20___ році

Керуючись вимогами статті 40 Кодексу цивільного захисту України, Порядком здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.06. 2013 № 444, Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.06. 2013 р. № 443 з метою забезпечення навчання працівників підприємства з питань цивільного захисту, -

НАКАЗУЮ:

1. Відповідальною за виконання завдань щодо навчання працівників підприємства з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки, призначити особу з питань цивільного захисту _____.

(посада, прізвище, ініціали)

2. Особі з питань цивільного захисту:

2.1. Розробити та затвердити програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях в термін до _____ згідно переліку *(варіанти програм викладені на сайті НМЦ ЦЗ та БЖД Запорізької області <https://zp.nmc.dsns.gov.ua>):*

- Програма загальної підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях;

- Програма спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;
- Програма додаткової підготовки з техногенної безпеки (працівників об'єктів підвищеної небезпеки);
- Програма спеціального навчання з питань пожежної безпеки (пожежно-технічного мінімуму) для працівників підприємства, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою;
- Програма прискореної підготовки працівників до дій в особливий період.

2.2. Забезпечити проходження посадовими особами, які залучаються до проведення заходів з питань цивільного захисту навчання у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Запорізької області.

2.3. Для проведення навчання працівників за програмою загальної підготовки утворити навчальні групи в складі структурних підрозділів підприємства. Навчання працівників проводити шляхом курсового та індивідуального навчання згідно затвердженої програми.

Керівниками навчальних груп призначити:

Група №1. Управління підприємства – заступник керівника по роботі з персоналом _____; місце проведення занять – кабінет №____;
(посада, прізвище, ініціали)

Група №2. Виробничий цех – начальник цеха _____; місце
(посада, прізвище, ініціали)

проведення занять – кабінет №____;

Група №3. Транспортний цех – головний механік _____; місце

(посада, прізвище, ініціали)

проведення занять – кабінет №____ та інше...

Заняття проводити в останній четвер кожного місяця з 16.00 до 17.00.

2.4. Для проведення навчання працівників за програмою спеціальної підготовки утворити навчальні групи у складі спеціалізованих служб і формувань підприємства. Керівниками навчальних груп призначити керівників відповідних служб і формувань.

Група №1, спеціалізована служба цивільного захисту енергетична - керівник групи _____; місце проведення занять – кабінет №____;
(посада, прізвище, ініціали)

Група №2, спеціалізована служба цивільного захисту комунально-технічна - керівник групи _____; місце проведення занять – кабінет №____
та

(посада, прізвище, ініціали)

інше...

Група №3, формування цивільного захисту рятувальні - керівник (поста, ланки, групи, бригади, колони, команди, загону) начальник _____;

(посада, прізвище, ініціали)

місце проведення занять – кабінет № _____;

Група №4, формування цивільного захисту зв'язку - керівник (поста, ланки, групи, бригади, колони, команди, загону) начальник _____;
(посада, прізвище, ініціали)

місце проведення занять – кабінет № _____;

Група №5, формування цивільного захисту обслуговування захисних споруд цивільного захисту - керівник (поста, ланки, групи, бригади, колони, команди, загону) начальник _____; та інше...
(посада, прізвище, ініціали)

Заняття проводити в останній четвер кожного місяця з 16.00 до 17.00. Керівникам навчальних груп вести журнали обліку занять.

2.5. Забезпечити проведення інструктажів з питань цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки з особами під час прийняття на роботу та працівниками щороку за робочим місцем.

2.6. Забезпечити проходження пожежно-технічного мінімуму особами, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою.

2.7. Встановити контроль за проходженням працівниками, зайнятими на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, перевірки знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки (один раз на рік), а посадовими особами до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходження навчання та перевірки знань з питань пожежної безпеки.

2.8. Заборонити допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань цивільного захисту, зокрема з пожежної безпеки.

2.9. Погодити з виконавчим органом місцевого самоврядування та місцевим органом ДСНС України графік проведення спеціального об'єктового навчання і тренувань з питань цивільного захисту.

2.10. Організувати та провести згідно затвердженого графіку :

- спеціальне об'єктове навчання з питань цивільного захисту (**раз у три роки**);
- спеціальні об'єктові тренування з питань цивільного захисту спеціалізованих служби цивільного захисту;
- спеціальні об'єктові тренування з питань цивільного захисту формувань цивільного захисту.

2.11. Забезпечити:

2.11.1. Проходження працівниками функціонального навчання на територіальних курсах навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Запорізької області згідно наданих заявок за договорами.

2.11.2. Проходження посадовими особами навчання з питань пожежної безпеки за програмами навчання.

2.12. Обладнати у кожному суб'єкті господарювання інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту для отримання працівниками відомостей про конкретні дії у надзвичайних ситуаціях з урахуванням особливостей виробничої діяльності підприємства.

2.13. Вжити заходів щодо удосконалення матеріально-технічної бази з підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

3. Головному бухгалтеру підприємства _____ при плануванні бюджету на наступний рік визначати ресурси для фінансового та матеріально-технічного забезпечення завдань щодо навчання працівників підприємства з питань цивільного захисту.

4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Керівник підприємства _____

Витяг з примірного переліку документів з питань цивільного захисту, що розробляються суб'єктами господарювання згідно з наказом Державної служби України з надзвичайних ситуацій № 335 від 12.07.2016

№ з/п	Найменування документа	СГ з чисельністю працюючого персоналу понад 50 осіб	Примітки	Підстава (нормативно-правовий акт, що регламентує розробку документа)
Організаційно-розпорядчі документи				
1	Положення про комісію з питань надзвичайних ситуацій	+		Пункт 11 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11)
2	Положення про спеціальну комісію з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації	+		Пункт 11 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11)
3	Положення про структурний підрозділ з питань цивільного захисту	+*	*Кат., СГ з чисельністю працюючих понад 3 тисячі осіб	Частина 3 статті 18 та частина 2 статті 20 Кодексу цивільного захисту України; пункт 10 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11); додатки 1 і 2 до постанови КМУ від 18 квітня 2012 р. № 606
4	Розпорядчий акт про призначення посадової особи з питань цивільного захисту	+*	* СГ з чисельністю працюючих до 3 тисяч осіб	Частина 4 статті 18 та частина 2 статті 20 Кодексу цивільного захисту України; пункт 10 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11)
Документи щодо планування заходів з питань цивільного захисту				
5	Інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій	-		Пункт 1 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
6	План реагування на надзвичайні ситуації	+		Пункт 1 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
7	План локалізації і ліквідації наслідків аварій	+*	*ОПН	Пункт 2 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
8	План цивільного захисту на особливий період	+*	*ПДОП, Кат.	Пункт 3 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України

9	Заходи в мобілізаційних планах щодо проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час	+		Пункт 6 частини першої статті 130 Кодексу цивільного захисту України
10	Плани взаємодії	+	*ССЦЗ	Пункти 32 та 48 Положення про ЄДСЦЗ (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11)
Документи щодо утворення та діяльності сил цивільного захисту				
11	Розпорядчий акт про утворення об'єктових спеціалізованих служб цивільного захисту	+		Стаття 25 Кодексу цивільного захисту України; пункт 6 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (постанова КМУ від 8 липня 2015 р. № 469)
12	Положення про галузеву/територіальну/об'єктову спеціалізовану службу цивільного захисту	+		Пункт 7 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (постанова КМУ від 8 липня 2015 р. № 469)
13	Облік працівників спеціалізованих служб, техніки та майна, якими такі служби укомплектовані	+		Пункт 15 Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту (постанова КМУ від 8 липня 2015 р. № 469)
14	Розпорядчий акт про утворення об'єктових/територіальних формувань цивільного захисту	++	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Стаття 26 Кодексу цивільного захисту України; пункти 3 та 4 Порядку утворення, завдань та функцій формувань цивільного захисту (постанова КМУ від 9 жовтня 2013 р. № 787)
15	Положення про формування цивільного захисту	++	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Пункт 6 Порядку утворення, завдань та функцій формувань цивільного захисту (постанова КМУ від 9 жовтня 2013 р. № 787)
16	Табель оснащення формування цивільного захисту технікою і майном	++	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Пункт 1 розділу V Примірного положення про формування цивільного захисту (наказ МВС від 31.01.2015 № 113)
17	План приведення формування цивільного захисту у готовність	++	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Пункт 5 розділу II Примірного положення про формування цивільного захисту (наказ МВС від 31.01.2015 № 113)
18	Визначення умов виконання працівниками, що входять до складу формувань цивільного захисту, покладених на них обов'язків, а також порядку їх заохочення в колективному договорі	++	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Пункт 7 Порядку утворення, завдань та функцій формувань цивільного захисту (постанова КМУ від 9 жовтня 2013 р. № 787)

19	Наказ про умови виконання працівниками, що входять до складу формувань цивільного захисту, покладених на них обов'язків, а також порядок їх заохочення	+	*	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Пункт 7 Порядку утворення, завдань та функцій формувань цивільного захисту (постанова КМУ від 9 жовтня 2013 р. № 787)
20	Укладання трудового договору з працівниками, що входять до складу формувань цивільного захисту	+	*	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Пункт 7 Порядку утворення, завдань та функцій формувань цивільного захисту (постанова КМУ від 9 жовтня 2013 р. № 787)
Документи щодо організації інженерного захисту					
22	Розпорядчий акт про створення фонду захисних споруд цивільного захисту	+			Частина четверта статті 32 Кодексу цивільного захисту України
23	Книги обліку захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів)	+			Пункт 16 частини другої статті 17, пункт 11 частини першої статті 18, пункт 26 частини першої та пункт 27 частини другої статті 19, пункт 16 частини першої статті 20 Кодексу цивільного захисту України
24	Паспорти захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів)	+			Пункт 20 Постанови Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 138
25	План приведення захисної споруди у готовність	+			Пункт 1 глави 3 розділу VI Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту (наказ МВС від 09.07.2018 № 579)
26	Акт технічної інвентаризації захисної споруди	+			Пункти 21 та 22 Методичних рекомендацій щодо проведення технічної інвентаризації [...] (наказ МНС від 10.06.2009 № 390)
27	Облікові картки захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів)	+			Пункт 23 Методичних рекомендацій щодо проведення технічної інвентаризації [...] (наказ МНС від 10.06.2009 № 390)
28	Матеріали про списання захисних споруд цивільного захисту (акти про стан захисної споруди та матеріали, що до нього додаються)	+			Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 138
Документи з питань евакуації					
29	План евакуації населення (персоналу)	+			Пункт 30 Порядку проведення евакуації [...] (постанова КМУ від 30 жовтня 2013 р. № 841)
30	Карта (схема) до Плану евакуації населення (персоналу)	+			Пункт 4 розділу III Методичних рекомендацій щодо планування і порядку проведення евакуації

				населення [...] (наказ МНС від 06.09.2004 № 44)
31	План евакуації матеріальних і культурних цінностей	+		Пункт 10 Порядку проведення евакуації [...] (постанова КМУ від 30 жовтня 2013 р. № 841)
32	Розпорядчий акт про створення тимчасових органів з евакуації	+		Пункт 20 Порядку проведення евакуації [...] (постанова КМУ від 30 жовтня 2013 р. № 841)
Документи з питань радіаційного і хімічного захисту				
33	Наказ про створення постів радіаційного і хімічного спостереження	++	* ПРХС	Методика спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки (наказ МВС від 27.11.2019 № 986)
34	Аварійний план	++	* ПДРТ	Пункт 3.1 Плану реагування на радіаційні аварії (спільний наказ Держатомрегулювання та МНС від 17.05.2004 № 87/211)
35	Обсяги забезпечення населення і працівників формувань цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту	+		Пункти 5 - 8 Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб [...] (Постанова КМУ від 19 серпня 2002 р. № 1200)
36	Режими радіаційного захисту населення	++	*ЗМНРЗ	Пункт 3 частини першої статті 35 Кодексу цивільного захисту України
Документи з підготовки органів управління та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях				
37	Програма загальної підготовки працівників	+		Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
38	Програма спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту	++	*Кат. СЗЕБ ПДОП ОПН	Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
39	Програма додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників	++	*ОПН	Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
40	Програма пожежно-технічного мінімуму для працівників	++	*РППН	Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
41	Програма прискореної підготовки працівників до дій в особливий період	++	*ПДОП	Пункти 7 та 8 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
42	Графік проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з	+		Пункт 17 Порядку здійснення навчання населення діям у

	питань цивільного захисту			надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
43	Заявка на функціональне навчання (підвищення кваліфікації цільового призначення) керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту	+		Пункт 4 розділу II Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання (наказ МВС від 21.10.2014 № 1112)
56	Інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту	+		Пункт 13 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444)
Документи з питань створення та використання матеріальних резервів				
57	Номенклатура та обсяги матеріального резерву для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	++	* ОПН або ПНО	Пункт 4 Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (постанова КМУ від 30 вересня 2015 р. № 775)
58	Рішення про визначення місць розміщення матеріальних резервів	++	* ОПН або ПНО	Пункт 6 Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (постанова КМУ від 30 вересня 2015 р. № 775)
59	Річні графіки створення та накопичення матеріальних резервів	++	* ОПН або ПНО	Пункт 11 Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (постанова КМУ від 30 вересня 2015 р. № 775)
Документи з питань техногенної безпеки				
60	Регламент надання інформації про аварію	++	* ОПН або ПНО	Пункт 5 глави 2 розділу V Правил техногенної безпеки (наказ МВС від 05.11.2018 № 879)
61	Журнал реєстрації вступного інструктажу з питань техногенної безпеки	+		Пункт 4 глави 6 розділу V Правил техногенної безпеки (наказ МВС від 05.11.2018 № 879)
62	Інструкція щодо виконання вимог техногенної безпеки та порядку дій персоналу в разі виникнення аварійної ситуації (аварії)	+		Пункт 3 глави 6 розділу V Правил техногенної безпеки (наказ МВС від 05.11.2018 № 879)
63	Результати ідентифікації об'єкта підвищеної небезпеки	++	* ОПН	Стаття 9 Закону України "Про об'єкти підвищеної небезпеки"
64	Декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки	++	* ОПН	Стаття 10 Закону України "Про об'єкти підвищеної небезпеки"
Документи з питань пожежної безпеки				
65	Наказ (інструкція тощо) щодо	+		Пункт 3 розділу II Правил пожежної

	встановлення протипожежного режиму на об'єкті			безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
66	Інструкції про заходи пожежної безпеки	+		Пункт 4 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
67	Плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі	++	* ОМПЛ	Пункт 5 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
68	Інструкція, що визначає дії персоналу щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей	++	* ОМПЛ	Абзац другий пункту 5 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
69	Інструкція для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових) щодо контролю за додержанням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядку дій у разі виявлення пожежі, спрацювання систем протипожежного захисту	+		Пункт 10 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні (наказ МВС від 30.12.2014 № 1417)
70	Декларація відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки	+		Пункт 3 частини друга статті 57 Кодексу цивільного захисту України
Документи з питань пожежно-рятувальних робіт				
71	Розпорядчий акт про утворення відомчої пожежної охорони	+		Пункт 1 Типового положення про відомчу пожежну охорону (постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 5)
72	Договір про закупівлю робіт з охорони від пожеж	+		Пункти 3 та 6 Порядку утворення територіальними органами МНС [...] (наказ МНС від 21.03.2012 № 621)

Скорочення, що вживаються у переліку:

ВНЗ - стосується вищих навчальних закладів;

ДНЗ - стосується дошкільних навчальних закладів;

ЗМНРЗ - стосується населення та працівників суб'єктів господарювання, які знаходяться у зонах можливого небезпечного радіоактивного забруднення;

ЗНЗ - стосується загальноосвітніх навчальних закладів;

Кат. - стосується суб'єктів господарювання, віднесених до категорії цивільного захисту;

НПСОН - готується на підставі рішення об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій за результатами обговорення підсумків спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту;

ОМПЛ - стосується об'єктів з масовим перебуванням людей (відповідно до пункту 5 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС від 30.12.2014 № 1417);

ОМС - стосується органів місцевого самоврядування;

ОПН - стосується суб'єктів господарювання, у власності або у користуванні яких знаходяться об'єкти підвищеної небезпеки;

ПДОП - стосується суб'єктів господарювання, які продовжують свою виробничу діяльність в особливий період (у воєнний час);

ПДРТ - стосується об'єктів, де здійснюється практична діяльність, пов'язана з радіаційними або радіаційно-ядерними технологіями;

ПНО - стосується суб'єктів господарювання, у власності або у користуванні яких знаходяться потенційно небезпечні об'єкти;

ПРХС - стосується підприємств, установ та організацій, які згідно з рішенням ОДА створюють пости радіаційного і хімічного спостереження;

ПТНЗ - стосується професійно-технічних навчальних закладів;

РППН - стосується суб'єктів господарювання, що проводять роботи з підвищеною пожежною безпекою;

СГ - суб'єкти господарювання;

СЗЕБ - стосується суб'єктів господарювання, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави;

СіФ - у разі проведення тренування одночасно зі всіма працівниками, які входять до складу декількох спеціалізованих служб і формувань;

ССЦЗ - стосується органу, який утворив спеціалізовану службу цивільного захисту.

Перелік рекомендованих джерел інформації

А) Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
2. Закон України від 18.01.2001 № 2245-III «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
3. Закон України від 05.04.2007 № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.04.1995 № 232 «Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.2002 № 843 «Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації НС техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального місцевого та об'єктового рівнів».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 956 «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2010 № 227 «Про затвердження Порядку віднесення об'єктів національної економіки до категорій ЦЗ».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р., № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 № 616 «Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту».

11.Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту».

12.Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту» (зі змінами ПКМУ від 28.03.2018 № 230).

13.Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій» (зі змінами ПКМУ від 30.11.2016 № 905).

14.Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11 «Про затвердження Положення про Єдину державну систему цивільного захисту» (зі змінами ПКМУ від 06.06.2018 № 450).

15.Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.01.2014 № 37-р «Про схвалення Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».

16.Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 409 «Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій».

17.Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 469 «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту».

18.Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 775 «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».

19.Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 138 «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту».

20.Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 № 626 «Про затвердження Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту».

21.Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 № 733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту».

22.Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.12.2014 № 1406 «Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації».

23.Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні».

24.Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 31.01.2015 № 113 «Про затвердження Примірного положення про формування цивільного захисту».

25.Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20.04.2017 № 325 «Про затвердження Типового положення про підрозділ з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання».

26.Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.07.2017 № 579 «Про затвердження Методики планування заходів з евакуації».

27.Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

28.Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05.11.2018 № 879 «Про затвердження Правил техногенної безпеки», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 листопада 2018 року за №1346/32798.

29.Наказ МВС України від 28 листопада 2019 № 991 «Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту».

30.Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 23.02.2006 № 98 «Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів».

31.Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 16.07.2009 № 494 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період».

32.Наказ ДСНС України від 16.03.2015 № 149 «Про організацію роботи штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та забезпечення його готовності».

33.Наказ ДСНС України від 12.07.2016 № 335 «Про затвердження Примірною переліку документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання».

34.Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 07.09.2004 № 44 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо планування і порядку проведення евакуації населення (працівників) у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного природного та воєнного характеру» (із змінами і доповненнями наказом МНС України від 08.08.2011 № 809).

35.Лист Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 21.02.2015 № 03-2684/171 «Рекомендації щодо розроблення суб'єктами господарювання планів та Інструкцій щодо дій персоналу невеликих підприємств при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій».

36.Лист Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 06.03.2015 № 17-3/739 «Методичні рекомендації щодо порядку складання планів реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій на підприємствах, установах та організаціях».

Б) Література

1. Організація управління цивільним захистом на підприємствах, в установах та організаціях. За загальною редакцією В.П. Квашука. Київ-2010.

2. За загальною редакцією В.В. Могильниченка, посібник «Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій»: том 1 «Техногенна та природна небезпека», Київ-2007; том 2 «Організація управління в надзвичайних ситуаціях. Методичні рекомендації», Київ-2007; том 3 «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування», Київ-2008; том 4 «Евакуація населення в надзвичайних ситуаціях», Київ-2008; том 5 «Небезпечні хімічні речовини та засоби захисту від них», Київ-2010; том 6 «Захисні споруди цивільного захисту (цивільної оборони)», Київ-2010.

3. Бикова О.В., Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісєєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю. О. та ін. Основи цивільного захисту: Навчальний. посібник. Київ-2008.

4. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навчальний посібник / Львів-2010.

В) Інтернет-джерела

1. Офіційне Інтернет-представництво Президента України

<http://www.president.gov.ua/>.

2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>.

3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

4. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua/>.

5. Державна служба України з надзвичайних ситуацій
<http://www.dsns.gov.ua/>.

6. Інститут Державного управління у сфері цивільного захисту
<http://www.iducz.dsns.gov.ua>

7. Український науково-дослідний інститут цивільного захисту
<http://undicz.dsns.gov.ua/>

8. Рада національної безпеки і оборони України
<http://www.rainbow.gov.ua/>.

9. <http://www.nau.ua> Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

10. Головне управління ДСНС України в Запорізькій області
<http://zp.dsns.gov.ua/>